

**KASVATUSTYYLIEN YHTEYS NUORTEN OPPIMISMINÄKUVAAN JA
KOULUTAIDON 7. JA 9. LUOKALLA**

Ari Knaapi

Pro gradu –tutkielma

Psykologian laitos

Jyväskylän yliopisto

Helmikuu 2016

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Psykologian laitos

KNAAPI,ARI: Kasvatustyylien yhteys nuorten oppimisinäkuvaan ja koulutaitoihin 7. ja 9. luokalla.

Pro gradu-tutkielma 26 s.

Ohjaaja: Kaisa Aunola

Helmikuu 2016

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää, ovatko vanhempien kasvatustyyliyt yhteydessä yläkouluikäisten 13-15 -vuotiaiden nuorten oppimisinäkuvaan ja koulutaitoihin. Tutkimuksessa käytettiin JEPS (Jyväskylä Entrance into Primary School) tutkimuksen aineistoa. Tutkimusaineisto koostui 207 nuoresta joista tyttöjä oli 96 ja poikia 111. Oppimisinäkuva mitattiin nuorille suunnatulla kyselylomakkeella, kerran 7. Luokan keväällä ja kerran 9. luokan keväällä. Samoina ajankohtina nuorten koulutaitoja matematiikassa arvioitiin KTLT-testillä (Räsänen & Leino, 2005) ja äidinkielen taitoja kolmella testillä, jotka ovat osa Sanojen ymmärtämisen, oikeinkirjoituksen ja luetun ymmärtämisen testistöä (Holopainen, Kairaluoma, Nevala, Ahonen, & Aro, 2004). Vanhempien kasvatustyyliä mitattiin vanhemmille lähetetyillä kyselylomakkeilla seitsemännen luokan keväällä. Tutkimus osoitti, että äitien kasvatustyyliellä on yhteyttä nuoren oppimisinäkuvaan ja koulumenestykseen. Äidin affektiivisuus seitsemännellä luokalla oli positiivisesti ja tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä poikien matematiikan oppimisinäkuvaan seitsemännellä luokalla, sekä äidin behavioraalinen kontrolli negatiivisesti poikien äidinkielen oppimisinäkuvaan yhdeksännellä luokalla. Äidin psykologisella kontrollilla oli tilastollisesti merkitsevä negatiivinen yhteys nuorten matematiikan oppimisinäkuvaan seitsemännellä luokalla ja myös matematiikan taitoihin sekä seitsemännellä, että yhdeksännellä luokalla. Isien kasvatustyyliyt eivät olleet tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä nuorten koulumenestykseen tai oppimisinäkuvaan kumpanakaan tutkimusajankohtana.

Avainsanat: Oppimisinäkuva, psykologinen kontrolli, behavioraalinen kontrolli, affektiivisuus,

The focus of this study was to find out if there is any association between parenting styles and scholastic identity. This study also aimed to investigate if there is any association between scholastic identity and academic achievement. This study was carried out as a part of JEPS (Jyväskylä Entrance in to Primary School) study. Participants of this study were 207 adolescents, (96 girls and 111 boys) and their parents. Adolescents filled in questionnaires concerning their scholastic identity and school grades once in the seventh grade and once during the ninth grade. Adolescents' performance in math was assessed with KTLT-test (Räsänen & Leino, 2005) and in literacy by three subtests taken from the Test of Word Reading, Spelling and Reading comprehension. (Holopainen, Kairaluoma, Nevala, Ahonen, & Aro, 2004). Parenting styles were measured with inquiries directed to parents, once in seventh grade, and once in ninth grade. The research results showed that mothers parenting styles were connected to youth's scholastic identity and academic achievement. Especially mother's affection on seventh grade had statistically significant positive connection to boys' scholastic identity in math and mother's behavioural control had statistically significant negative connection to boys' scholastic identity in mother tongue at ninth-grade. Mother's psychological control had statistically significant negative connection to youth's scholastic identity in math in seventh-grade and mathematical achievement both in seventh and ninth grade. Father's parenting styles had no statistically significant connection to youth's scholastic identity or academic achievement.

Keywords: Scholastic identity, Academic achievement, psychological control, behavioural control, affectivity

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO.....	1
1.1 <i>Oppimiskinäkuva</i>	2
1.2 <i>Kasvatustyyli</i>	2
1.3 <i>Kasvatustyylien yhteys nuoren oppimiskinäkuvaan ja koulutaitoihin</i>	5
2 TUTKIMUSONGELMAT.....	7
3 MENETELMÄT	8
3.1 <i>TUTKITTAVAT JA TUTKIMUSASETELMA</i>	8
3.2 <i>MITTARIT</i>	8
4 TULOKSET	11
4.1 <i>Korrelaatiotarkastelut</i>	11
4.2 <i>Hierarkkiset regressioanalyysit</i>	16
5 POHDINTA	18
LÄHTEET	23

1 JOHDANTO

Suomessa koulutusta ja siihen liittyviä asioita on tutkittu paljon ja Suomi onkin näkynyt esimerkiksi PISA-tutkimuksissa hyvin menestyvänä maana. Koulutusjärjestelmän sisällä akateemiseen menestymiseen vaikuttavat luonnollisesti myös oppijan kyvyt ja kykyuskomukset, sekä mm. näiden kautta muodostuvat oppimiseen ja opiskeluun liittyvät motivaatiotekijät. Oppimiseen ja siihen liittyvään minäkuvaan vaikuttavat myös ympäristötekijät, joista esimerkiksi vanhemmilla on tutkimuksissa osoitettu olevan merkitystä. Vanhempien odotukset, arvomaailmat ja tavoitteet vaikuttavat lapsen tai nuoren akateemisiin tavoitteisiin, pitkäjänteisyyteen koulutyössä, oppimistuloksiin ja koulusaa-vutuksiin, sekä tunneille osallistumiseen. (Spera, 2005.) Vanhempien kasvatustyyleillä on myös havaittu olevan merkitystä ja erityisesti vanhempien positiivinen affektiivisuus ja behavioraalinen kontrolli, eli rajojen asettaminen käytökselle, on tutkimuksissa toistuvasti liitetty hyvään koulume-nestykseen. (Steinberg, Lamborn, Dornbush, & Darling, 1992). Kasvatustyyleistä riittäväällä lämpi-myydellä ja behavioraalisella kontrollilla on havaittu olevan yhteyttä myös positiiviseen minäku-vaan, kun taas psykologinen kontrolli on tutkimuksissa useammin liitetty negatiivisen minäkuvan kehittymiseen. (Barber, Olsen, & Stolz, 2005.) Oppimisminäkuvan on tutkimuksissa todettu muut-tuvan iän mukana ja vanhemmilla oppilailla käsitys omasta oppimisminäkuvasta on vahvemmin yhteydessä koulumenestykseen kuin alakouluikäisillä oppilailla (Guay, March & Boivin 2003). Aikaisemmat tutkimukset kasvatustyylien merkityksestä ovat kuitenkin keskittyneet lähinnä nuo-rempiin koululaisiin ja tietoa kasvatustyylien yhteyksistä oppimisminäkuvaan ja koulutaitoihin yläkouluikäisillä on huomattavasti vähemmän. Aikaisemman tutkimuksen valossa isien kasvatustyy-leillä ei ole yhteyttä nuoren oppimisminäkuvaan tai koulumenestykseen, mutta osaksi tämä voi johtua erikseen isiin kohdistuneen tutkimuksen puutteesta. (Dunstan, Anderson, & Marks, 2015). Koska isien ja äitien kasvatustyyleillä on kuitenkin pitkittäistutkimuksissa osoitettu olevan erilaista vaikutusta esimerkiksi poikien käytösongelmiin ja nuorten tyttöjen psykologisiin ongelmiin liittyen (Roman, Davids, Moyo, Schilder, Lacante, & Lens 2015) , pyrin tässä tutkimuksessa selvittämään erikseen molempien vanhempien osalta, onko kasvatustyyleillä (psykologinen kontrolli, beha-vioraalinen kontrolli, lämpimyys/affektiivisuus) yhteyttä 13-15-vuotiaan nuoren oppimisminäku-vaan ja koulutaitoihin, sekä välittääkö oppimisminäkuva kasvatustyylien yhteyttä nuoren koulutai-toihin.

1.1 Oppimisinäkuva

Oppimisinäkuvalle, jota tässä tutkimuksessa voisi myös kutsua oppimisidentiteetiksi tai oppijaminäkäsitykseksi (Kiuru, Lerkkanen, Nurmi, Poikkeus & Rönkä, 2011), tarkoitetaan itseen ja omaan oppimiseen kohdistuvia ajatuksia ja tunteita, jotka ovat sidoksissa kouluun liittyvissä suorituksissa hankittuun tietoon ja havaintoihin. Bong ja Skaalviik (2003) tiivistävät oppimisinäkuvan yksilön näkemykseksi siitä, miten hän selviää tietyllä tasolla olevista akateemisista tehtävistä. Ishaikin, Lown & Laun (2012) mukaan oppimisinäkuva on sidoksissa myös muihin kohdistuvaan vertailuun omiin oppimistaitoihin liittyen. Oppimisinäkuva siis muodostuu ympäristöstä hankittujen kokemusten kautta ja vaikuttavia tekijöitä oppimisinäkuvan rakentumisessa ovat mm. *sosiaaliset referenssit* (vertailu muihin), *kausaali atribuutiot* (yksilön onnistumisiin tai epäonnistumisiin liittämät syy päätelmät), *muiden mielipiteet* (tunne/tieto siitä mitä muut itsestä ajattelevat), *osaamiskokemukset* (aiemmat onnistumiset/epäonnistumiset), sekä kyseessä olevan taitoalueen *psykologinen keskeisyys* yksilölle (oman osaamisen kokeminen tärkeäksi) (Bong & Skaalviik, 2003).

Tutkimuksissa on todettu, että hyvä koulumenestys ennustaa positiivisen oppimisinäkäsityksen muodostumista. (Kiuru ym., 2011). Myös opettajien ja oppilaiden välisellä vuorovaikutuksella on tutkimusten mukaan vaikutusta oppimisinäkuvan kehittymiseen. Varsinkin opettajien osoittama tuki oppilaille on positiivisesti yhteydessä oppilaan oppimisinäkuvaan, oppimiseen sitoutumiseen, sekä parempiin oppimistuloksiin. (Bakadorova & Raufelder, 2015.) aikaisempien tutkimusten mukaan alakouluikäiset pojat kokevat matematiikan taitonsa jossain määrin vahvemmiksi kuin tytöt, joilla taas on usein positiivisempi kuva äidinkielen taidoistaan kuin pojilla. Yläkouluikäisillä oppimisinäkuva alkaa rakentua kasvavassa määrin kouluarvosanojen kautta, eikä niinkään sosiaalisen ympäristön mielipiteiden ja asenteiden kautta. (Upadyaya & Eccles 2014; Bouffard, Marcoux, Vezeau & Bordeleau, 2003.)

1.2 Kasvatustyyli

Kasvatustyyliellä tarkoitetaan aikaisemman tutkimuksen mukaan sitä kontekstia, joka moderoi kasvatustilanteessa tapahtuvien käytäntöjen (vanhempien konkreettinen toiminta ja käyttäytyminen) vaikutusta (Darling & Steinberg, 1993) ja kasvatustyyli on näin ollen eräänlainen ”asenteiden

muodostelma”, joka luo sen emotionaalisen ilmapiirin, jossa lapselle välittyvä vanhempien käytös ilmenee. (Aunola, 2001.) Kasvatustyylejä on aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa jaettu kolmeen eri kasvatustyyliulottuvuuteen, jotka ovat psykologinen kontrolli, behavioraalinen kontrolli ja affektii-visuus (lämpimyys).

Psykologisella kontrollilla tarkoitetaan kontrollitapaa jolla vanhemmat pyrkivät vaikuttamaan nuoren emotionaaliseen ja psykologiseen kehitykseen vaikuttamalla ajatusprosesseihin, itsen ilmaisuun, tunteisiin ja kiintymykseen vanhempia kohtaan. (Barber, 1996) Psykologisen kontrolli näkyy kasvatuksessa esimerkiksi tunteiden mitätöintinä, sanallisen ilmaisun rajoittamisena, rakkauden ilmaisun rajoittamisena sekä syyllistämisenä. Nuoren on erittäin vaikea muodostaa tällaisessa kasvuympäristössä riittävän turvallista ja vastavuoroista suhdetta ympäröivään sosiaaliseen kenttään, jolloin ikäryhmälle tyypillinen kokeilun ja etsinnän kautta muotoutuva identiteetti ei pääse normaalisti kehittymään. (Barber ym., 2005; Rogers, Buchanan, & Winchell, 2003.) Fultonin (2007) mukaan korkea psykologinen kontrolli on esimerkiksi johtanut koulumaailmassa tytöillä epäterveeseen täydellisyden tavoitteluun. Psykologinen kontrolli on tutkimuksissa liitetty myös korkeampiin ahdistuneisuuden ja depression tasoihin sekä ongelmakäyttäytymiseen, mutta Pettit, Laird, Dodge, Bates & Criss (2001.) havaitsivat tutkimuksessaan, että sukupuolella, aikaisemman ongelmakäyttäytymisen tasolla, sekä sillä tutkitaanko nuorten vai heidän vanhempiensa vastauksia, oli jossain määrin vaikutusta tuloksissa esiintyneisiin korrelaatioihin. (Pettit, Laird, Dodge, Bates & Criss, 2001.) Tutkimuksissa on havaittu eroja isien ja äitien välillä mm. siinä, miten vanhemmat reagoivat nuorten esittämiin tunteisiin. Isien on havaittu reagoivan herkemmin tyttöjen ahdistuksen tai surun tunteisiin ja poikien kohdalla aggressiivisuuteen. Äideillä samanlaista sukupuoliin liittyvää eroa ei ole tullut esiin. (Dunstan ym., 2015.) Aikaisemman tutkimuksen mukaan psykologisella kontrollilla on negatiivista vaikutusta sekä tyttöjen, että poikien sisäisesti (esim. masennustyyppinen oirehdinta) ja ulkoisesti esiintyviin ongelmiin (esim. käytösongelmat) ja tulokset osoittavat vaikutuksen olevan tyttöjen osalta vahvempaa varsinkin sisäisesti esiintyviin oireisiin kuin pojilla. (Rogers ym., 2003).

Behavioraalinen kontrolli on tutkimuksissa määritelty vanhempien tavaksi hallita lapsen käyttäytymistä kurinpidollisilla strategioilla ja erilaisilla vanhempien valvontaan, perheen arjen hallintaan tai vaativuustekijöihin liittyvillä tavoilla ja aikaisemmissa tutkimuksissa behavioraalinen kontrolli on yhdistetty positiivisiin kehityksellisiin tuloksiin (Rogers ym. 2003). Käyttäytymisen kontrollilla on todettu olevan vahva negatiivinen yhteys nimenomaan antisosiaaliseen käyttäytymiseen ja useat teoriat (Coersion theory, Patterson, 1982 ; Differential association theory, Sutherland & Cressey, 1966 ; Interaction theory, Thornberry, 1987 ; Power control theory, Hagan, Simpson & Cres-

sey,1966) tukevat käyttäytymisen kontrollin suojaavaa vaikutusta lapsen kehitykselle. (Barber ym., 2005.)

Affektiivisuus on tutkimuskirjallisuudessa määritelty vanhempien lapselleen osoittamana lämpönä, hyväksyntänä ja kanssakäymisenä (Laukkanen, Ojansuu, Tolvanen, Alatupa, & Aunola, 2014) johon liittyy nuoren sosiaaliseen aloitteellisuuden tukeminen. Aikaisemmissa tutkimuksissa affektiivisuuden on osoitettu olevan positiivisesti yhteydessä mm. kognitiiviseen kehitykseen, luovuuteen, sosiaaliseen kompetenssiin, uskoon oman toiminnan vaikutuksista ympäristöön ja itsetuntoon liittyviin tekijöihin. (Barber ym. 2005.)

Yksittäisten kasvatustyyli dimensioiden lisäksi kasvatustyyliä on tutkittu myös typologisesti. MacCoby ja Martin (1983) määrittivät tutkimuksensa perusteella kasvatustyyli nelikenttään, jossa kasvatustyyli on jaettu *auktoritatiiviseen, autoritaariseen, sallivaan ja laiminlyövään* kasvatustyyliin. *Auktoritatiivista* vanhemmuutta kuvaa samanaikaisesti korkea affektiivisuus ja behavioraalinen kontrolli. Auktoritatiivinen vanhempi pyrkii ohjaamaan, tukemaan ja rohkaisemaan lasta, sekä perustelee toimintaansa keskustelun ja rationaalisten toimintatapojen kautta. Auktoritatiivisessa vanhemmuudessa korostuu myös lapsen yksilöllisten tarpeiden ja kiinnostuksen kohteiden huomiointi (Roman ym., 2015; Kaattari, 2015; Ishak ym., 2012). *Autoritaarinen* vanhemmuus sen sijaan perustuu pääosin vanhemman kyseenalaistamattomaan valtaan lasta kohtaan ja vanhempien tarpeisiin ja sitä luonnehtii alhainen affektiivisuus ja runsas behavioraalinen kontrolli. Lasta ohjataan voimakkaasti säännöillä ja rangaistuksilla ja tunnesuhde saattaa olla hyvin etäinen. *Sallivalle* vanhemmuudelle ominaista on korkea affektiivisuus ja matala behavioraalinen kontrolli. Salliva vanhempi ei juurikaan aseteta rajoja eikä jaa rangaistuksia, vaan antaa lapsen itse etsiä ja löytää omat rajansa. Vanhemmat kuitenkin ovat kiinnostuneita lapsesta ja osoittavat lämpöä lasta kohtaan. (Ishak ym., 2012.) *Laiminlyövä* vanhemmuus eroaa sallivasta vanhemmuudesta lapselle osoitetun lämmön ja lapsen toimintaan kohdistuvan kiinnostuksen osalta. Vanhemmat eivät tässä kasvatustyylin kentässä juurikaan välitä, miten lapsi kehittyy, eivätkä osoita positiivista tai negatiivista huomiota lasta kohtaan tai aseta lapselle rajoja. (Kaattari 2015 ; Joshi, Ferris, Otto, & Regan 2003.)

Autoritaarisella ja laiminlyöväällä vanhemmuudelle on tutkimuksissa todettu olevan negatiivisia vaikutuksia nuoriin liittyviin psykologisiin ja behavioraalisiin tekijöihin. Kasvatustyylien vaikutukset on huomioitava etnisen ja kulttuurisen pohjan valossa, sillä tutkijat ovat saaneet vaihtelevia vaikuttavuustuloksia esimerkiksi aasian-amerikkalaisiin ja euroopan-amerikkalaisiin nuoriin kohdistuneiden tutkimusten välillä. (Masud, Thurasamy, & Ahmad 2015.) Autoritatiivisen ja autoritaarisen

kasvatuksen on osoitettu kuitenkin myös kehittyviin maihin kohdistuneessa tutkimuksessa vaikuttavan nuoren psyykkiseen hyvinvointiin ja elämäntavoitteisiin. Isien autoritaarinen kasvatustyyli oli negatiivisessa yhteydessä nuorten hyvinvointiin. (Roman ym., 2015.) Yhteneviä tutkimustuloksia eri etnisten ryhmien välillä esimerkiksi nuorten akateemisten menestyksen ja kasvatustyylien yhteyksistä on löydetty Joshin ym. (2003) mukaan lähinnä laiminlyöväen kasvatuksen ja huonon koulumenestyksen väliltä.

1.3 Kasvatustyylien yhteys nuoren oppimisminäkuvaan ja koulutaitoihin

Vanhempien kasvatustyylien on havaittu olevan varsin stabiileja vanhemmuuden ominaisuuksia ja sekä dimensionaalisesti, että typologisesti tarkasteltuna. Useiden tutkimusten mukaan kasvatustyyliyt ovat yhteydessä lapsen tai nuoren oppimiseen liittyviin uskomuksiin ja arvosanoihin (Fulton&Turner, 2007 ; Rivers, 2008). Tutkimukset ovat osoittaneet myös, että sekä vanhempien osoittama affektiivisuus (lämpö), sekä behavioraalinen kontrolli korreloivat positiivisesti lasten koulumenestyksen kanssa (Aunola & Nurmi, 2004). Psykologisen kontrollin on osoitettu vaikuttavan negatiivisesti esikouluikäisten lasten matematiikan taitojen kehittymiseen (Aunola & Nurmi, 2004). Affektiivisuudella psykologisen kontrollin yhteydessä ei ole todettu olevan suojaavaa vaikutusta vaan tutkijat esittävät, että korkean affektiivisuuden ja psykologisen kontrollin yhdistelmä aiheuttaa sekavaa emotionaalista ja psykologista viestintää kasvatuksen yhteydessä ja heikentää pidemmällä aikavälillä mm. akateemista suoriutumista (Barber & Buehler, 1996). Hornbyn (2000) mukaan vanhempien osallistuminen nuoren koulutyöhön mm. parantaa oppilaan menestystä koulussa ja työskentelytavoissa, sekä vähentää poissaoloja ja häiritsevää käyttäytymistä. Vaikuttavia tekijöitä ovat vanhemmilta saatu riittävä affektiivisuus (lämpö), osallistuminen, rajojen asettaminen, sekä nuorelle annettu aika. Erilaisten kasvatustyylien yhteydessä vanhempien odotukset akateemisesta suoriutumisesta voivat olla erilaisia ja vanhempien odotuksilla ja osallistumisella nuoren koulutyöhön oli Riwersin (2008) mukaan yhteyttä parempina kouluarvosanoihin ja Salmela-Aro (2010) mainitsee katsauksessaan, että näillä tekijöillä on yhteys tulevaisuutta koskevaan optimismiin ja koulutuksellisiin tavoitteisiin. Kasvatustyylien typologisen tutkimuksen yhteydessä saadut tulokset osoittavat auktoritatiivisen vanhemmuuden korreloivan positiivisesti mm. akateemiseen suoriutumiseen. (Masud ym. 2015; Rahimpour, Direkvand-Moghadam, Direkvand-Moghadam, & Hashemian, 2015; Isham ym., 2012). Aikaisemman tutkimuksen perusteella autoritatiivisella kasvatustyyllillä on positiivinen yhteys nuoren minäkuvaan ja autoritaarisella kasvatustyyllillä negatiivinen yhteys (Ishak ym., 2012). Ishan ym. (2012) tosin huomauttavat, että autoritaarinen kasvatustyyli on itämaisessa

kulttuurissa hyvin vahvasti esillä ja kaikki tutkimustulokset eivät tue siltä osin autoritaarisen kasvatustyylin negatiivista yhteyttä nuoren koulumenestykseen tai oppimisminäkuvaan.

Vanhempien kasvatustyylien kautta tuleville, oppijaan vaikuttavilla sisäisillä (esim. kiinnostus oppimiseen ja omat tavoitteet) ja ulkoisilla motivaatiotekijöillä (esim. vanhempien odotukset tai palkkiot ja rangaistukset) on tutkimusten mukaan osoitettu olevan vaikutusta koulumenestykseen, mutta Riwersin (2008) mukaan tarvitaan lisää tutkimusta siihen liittyen, miten nämä motivaatiotekijät todellisuudessa vaikuttavat. Aikaisempi tutkimus on jossain määrin painottunut äitien tai molempien vanhempien kasvatustyylien yhteisen vaikutuksen tutkimukseen (Dunstan ym., 2015). Isien osalta kasvatustyyliin liittyvää tutkimustietoa on vähemmän ja siksi tässä tutkimuksessa kasvatustyyliä tarkastellaan äidin ja isän osalta erikseen ja tutkimuksen tavoitteena on tuoda uutta tietoa siitä, miten kasvatustyyli on yhteydessä suomalaisten yläkouluikäisten nuorten oppimisminäkuvaan ja koulutaitoihin sekä näiden kehitykseen yläkoulun aikana.

2 TUTKIMUSONGELMAT

Tässä tutkimuksessa pyrittiin selvittämään, löytyykö vanhempien kasvatustyylien ja oppimisminäkuvan, sekä koulutaitojen välillä yhteyttä. Tutkimuskysymyksinä ovat:

1. Kuinka vanhempien kasvatustyyliä ovat yhteydessä nuorten koulutaitoihin 7. ja 9. luokalla?
2. Kuinka vanhempien kasvatustyyliä ovat yhteydessä nuorten oppimisminäkuvaan 7. ja 9. luokalla?
3. Välittyykö vanhempien kasvatustyylien yhteys koulutaitoihin oppimisminäkuvan kautta?
Aikaisemman tutkimuksen tulosten pohjalta (Barber ym., 2005; Rogers ym., 2003) *hypoteesina on*, että affektiivista ja behavioraalista kontrollia toteuttavalla vanhemmuudella on oppimisminäkuvaa vahvistava vaikutus ja sitä kautta positiivinen yhteys nuoren koulutaitoihin.
4. Missä määrin vanhempien kasvatustyylien yhteys nuorten koulutaitoihin ja oppimisminäkuvaan on erilainen tytöillä ja pojilla.

Koska aikaisemmassa tutkimuksessa on löydetty eroa mm. psykologisen kontrollin vaikutuksesta eri sukupuolten väliltä (Rogers ym., 2003) ja todettu myös, että tytöt pitävät akateemista suoriutumista tärkeämpänä kuin pojat, ovat vahvemmin sisäisesti motivoituneita akateemiseen suorittamiseen, omaavat paremman akateemisen suorituskyvyn ja myös huolestuneempia akateemisesta suoriutumisestaan, (Kiuru, Nurmi, Aunola, & Salmela-Aro, 2009) niin oletuksena oli, että kasvatustyyliä vaikuttavat koulutaitojen ja oppimisminäkuvan suhteen erilaisilla tytöihin ja poikiin. Jatko oletuksena tähän oli, että kasvatustyyliä on vahvemmin vaikutusta nimenomaan poikien oppimisminäkuvaan ja koulumenestykseen, koska pojat eivät ole aiemman tutkimuksen valossa akateemisessä suoriutumisessa yhtä itsenäisiä kuin tytöt ja näin ollen ovat mahdollisesti alttiimpia ulkopuolelta tuleville vaikutteille.

3 MENETELMÄT

3.1 TUTKITTAVAT JA TUTKIMUSASETELMA

Tämä tutkimus perustuu JEPS-tutkimushankkeessa (Jyväskylä Entrance into Primary school) vuosina 2007-2009 kerättyyn aineistoon. Yläkouluikäisiä nuoria tutkimukseen osallistui 96 tyttöä ja 111 poikaa Muuramen (asukasluku vuonna 2008 n. 9000 henkilöä) ja Korpilahden (asukasluku vuonna 2008 n. 5000 henkilöä) kunnista. Nuorten koulutaitoja ja minäkuvaä seurattiin kerran seitsemännen ja kerran yhdeksännen luokan aikana. Oppilaat vastasivat kyselylomakkeisiin koulupäivän aikana luokissa, eikä vastauksista saanut keskustella vastaamisen aikana. Samoin ajankohtina nuorten taidot matematiikassa ja äidinkielessä arvioitiin luokkatilanteessa tehdyillä taitotesteillä. Lasten vanhemmille lähetettiin kyselylomake seitsemännen luokan keväällä.

3.2 MITTARIT

Äidinkielen taitoja mittaavat testit

Äidinkielen taitoja mitattiin kolmella testillä, jotka ovat osa luetun ymmärtämisen, kirjoitusvirheidenn tunnistamisen ja sanojen erottamisen testistöä (Holopainen ym. 2004). *Kirjoitusvirheidenn tunnistamisen testissä* vastaajalla oli 3,5 minuuttia aikaa yrittää löytää paperille kirjoitetusta 100 sanan joukosta mahdollisimman monta virhettä (ylimääräinen, puuttuva, tai väärä kirjain). Pisteitä testissä sai oikein tunnistettujen virheidenn määrän mukaan. *Sanojen erottelun testissä* vastaajan piti erotella yhteen kirjoitetun, 100 sanaa sisältävän tekstin sanat pystyviivoilla toisistaan. Yksittäinen yhteen kirjoitettu sanajono sisälsi aina 4 sanaa. Aikaa sanojen erotteluun oli 3,5 minuuttia. Pisteitä testissä sai oikein erotelluista sanoista. *Luetun ymmärtämistä mittaavassa testissä* vastaaja luki 4-sivuisen tekstin, josta 52 sanaa oli muutettu niin, että ne eivät sopineet tekstin sisältöön. Vastaajan piti alleviivata kaikki tekstin sisältöön sopimattomat sanat. Jokaisesta oikein alleviivatusta sanasta sai yhden pisteen ja aikaa tehtävän suorittamiseen oli 45 minuuttia. (Holopainen ym. 2004) Näistä testeistä muodostetun äidinkielen taitoja mittaavan summamuuttujan reliabiliteetti Cronbachin alfalla arvioituna oli .81.

Matematiikan taitoja mittaava testi

Nuorten matematiikan taitojen mittarina käytettiin KTLT-testiä (Räsänen & Leino, 2005), joka on standardoitu matematiikan taitoja mittaava testi 13-16-vuotiaille. Testi piti sisällään 40 matemaattista tehtävää (peruslaskua, yhtälötehtäviä, sanallisia tehtäviä, geometrisia tehtäviä ja mittaamiseen liittyviä tehtäviä). Tehtävät piti suorittaa itsenäisesti ja aikaa tehtävien suorittamiseen oli 45 minuuttia. Jokaisesta oikein tehdystä tehtävästä saa yhden pisteen. Testin sisäisen luotettavuuden on normatiivisella datalla (N=1,157) osoitettu olevan .88 (Räsänen & Leino, 2005).

Nuorten oppimiskinänkuva

Nuorten oppimiskinänkuva matematiikassa ja äidinkielessä mitattiin Ecclesin ja Wigfriedin (1995) mittariin perustuvalla kyselylomakkeella, jossa oli kolme äidinkielen ja kolme matematiikan oppimiskinänkuvaan liittyvää kysymyskohtaa. Yksi kysymyksistä koski oman osaamisen arviointia ("Kuinka hyvä olet matematiikassa/äidinkielessä?"), toinen kysymyksistä keskittyi omaan osaamiseen suhteessa muihin, ("Kuinka hyvä olet matematiikassa/äidinkielessä verrattuna muihin luokkasi oppilaisiin?") ja viimeinen kysymys koski sitä, kuinka vaikeaksi matematiikan tai äidinkielen tehtävät koetaan. ("Kuinka vaikeita matematiikan/äidinkielen tehtävät ovat sinulle?"). Vastaaminen tapahtui viisiportaisella asteikolla (1-5, jossa 1=huono/en kovin hyvä ja 5=erittäin hyvä). Kolmesta eri osa-alueesta laskettiin erilliset summamuuttujat matematiikan ja äidinkielen oppimiskinänkuvalle seitsemännellä ja yhdeksännellä luokalla. Cronbachin alfat matematiikan oppimiskinänkuvalle seitsemännellä ja yhdeksännellä luokalla olivat .87 ja .89, ja äidinkielelle .81 ja .81.

Vanhempien kasvatustyyli

Vanhempien kasvatustyyliä (affektiivisuus, behavioraalinen kontrolli, psykologinen kontrolli) mitattiin vanhemmille suunnatulla kyselylomakkeella. Käytetty lomake oli suomalainen versio CRPR-kyselylomakkeesta (Block's Child Rearing Practices Report, Roberts, Block & Block, 1984), joka mittaa mm. lastenkasvatus asenteita, arvoja ja käyttäytymismalleja. (ks. tarkempi kuvaus Aunola & Nurmi, 2004) Jokaiselle kasvatustyyliulottuvuudelle laskettiin erikseen summamuuttujat. Affektiivisuutta (14 kysymystä), joka viittasi positiiviseen suhtautumiseen lasta kohtaan, arvioitiin mm. kysymyksillä, kuten "Osoitan lapselleni tunteitani halaamalla häntä.", tai "Rohkaisen lastani oma-aloitteisuuteen." Behavioraalista kontrollia (4 kysymystä) koskevat kysymykset koskivat esimerkiksi käyttäytymiseen puuttumista ja tottelevaisuuden arvostamista, kuten "On tärkeää, että lapseni tottelee vanhempiaan." tai "En anna lapseni kiukutella minulle." Psykologista kontrollia (syylisistä-

mällä kontrollointia) (4 kysymystä) mitattiin kysymyksillä kuten, ”Annan lapsen nähdä kuinka pettynyt ja häpeissäni olen, jos hän on käyttäytynyt huonosti.” tai ”Osoitan lapselleni kuinka paljon uhraudun hänen puolestaan.” Vastaaminen väittämiin tapahtui viisiportaisella asteikolla (1-5, 1=Ei sovi minuun juuri lainkaan, 5=Sopii minuun erittäin hyvin). Eri kasvatustyylejä mittaavista kohdista laskettiin erilliset summamuuttujat miehille ja naisille. Cronbachin alfa reliabiliteetit äidin summamuuttujille olivat: Äidin psykologinen kontrolli .77, äidin behavioraalinen kontrolli .71 ja äidin affektiivisuus .86. Cronbachin alfa reliabiliteetit isän summamuuttujille olivat: Isän psykologinen kontrolli .76, isän behavioraalinen kontrolli .59 ja isän affektiivisuus .87.

4 TULOKSET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, löytyykö vanhempien kasvatustyylien ja nuorten koulutaitojen väliltä yhteyttä, sekä onko kasvatustyyleillä yhteyttä nuorten oppimiskäytännön 7. ja 9. luokalla. Tutkimuksessa selvitettiin myös, välittyykö kasvatustyylien yhteys koulutaitoihin oppimiskäytännön kautta. Lisäksi pyrittiin selvittämään, että missä määrin vanhempien kasvatustyylien yhteys nuorten koulutaitoihin ja oppimiskäytännön on erilainen tytöillä ja pojilla. Kasvatustyylienä tarkastelun kohteena oli äidin ja isän nuorelle osoittama affektiivisuus, behavioraalinen kontrolli sekä psykologinen kontrolli. Näiden yhteyttä tutkittiin ensin korrelaatiotarkasteluin nuoren oppimiskäytännön ja koulutaitoihin. Seuraavaksi korrelaatioita tutkittiin erikseen tytöille ja pojille. Esiin nousseita korrelatiivisia yhteyksiä tutkittiin tämän jälkeen hierarkkisella regressioanalyysillä. Regressioanalyysissä selittävänä muuttujana oli koulutaito (matematiikka/äidinkieli) joko seitsemännellä tai yhdeksännellä luokalla ja selittävinä muuttujina ensimmäisellä askelmalla olivat vanhempien kasvatustyyli, eli affektiivisuus, psykologinen kontrolli ja behavioraalinen kontrolli. Mikäli selittävä yhteys koulutaitoon löytyi, lisättiin toiselle askelmalle vielä oppimiskäytännön selittäväksi tekijäksi, jolla kontrolloitiin, että välittyykö kasvatustyylien yhteys koulutaitoihin oppimiskäytännön kautta.

4.1 Korrelaatiotarkastelut

Tilastolliset analyysit tehtiin SPSS-ohjelmalla ja korrelaatiot laskettiin sekä koko nuorten joukolle, että erikseen tytöille ja pojille. *Taulukosta 1* löytyvät vanhempien kasvatustyylien ja koulutaitojen väliset korrelaatiot koko otokselle 7. ja 9. luokalla. *Taulukossa 2* on kuvattu kasvatustyylien yhteys koulutaitoihin erikseen tytöille ja pojille 7. ja 9. luokalla. *Taulukko 3* esittää korrelaatiot kasvatustyylien yhteyksistä nuorten oppimiskäytännön 7. ja 9. luokalla. *Taulukosta 4* löytyvät korrelaatiot kasvatustyylien ja oppimiskäytännön välillä 7. ja 9. luokalla erikseen tytöille ja pojille.

Kasvatustyöien yhteys nuorten koulutaitoihin 7. ja 9. luokalla

Taulukko 1, Korrelaatiot

	Matematiikan taidot 7. luokalla	Matematiikan taidot 9. luokalla	Äidinkielen taidot 7. luokalla	Äidinkielen taidot 9. luokalla
Isän Affektiiivisuus	.024	.013	.119	.080
Isän Psykologinen Kontrolli	-.107	-.005	-.069	-.058
Isän Behavioraalinen Kontrolli	.082	.039	.052	.033
Äidin Affektiiivisuus	.066	-.016	.053	.056
Äidin Psykologinen Kontrolli	-.238*	-.160*	-.092	-.123
Äidin Behavioraalinen Kontrolli	.019	-.033	-.088	-.073

Huom. * $p < .05$ (kaksisuuntainen)

Kasvatustyöjen yhteys tyttöjen ja poikien koulutaitoihin 7. ja 9. luokalla

Taulukko 2, Korrelaatiot

	Matematiikan taidot 7. luokalla	Matematiikan taidot 9. luokalla	Äidinkielen taidot 7. luokalla	Äidinkielen taidot 9. luokalla
Isän Affektiivisuus	-.122(t) .153(p)	-.059(t) .079(p)	-.009(t) .158(p)	-.060(t) .135(p)
Isän Psykologinen Kontrolli	-.179(t) -.038(p)	-.056(t) .043(p)	-.185(t) .006(p)	-.184(t) .011(p)
Isän Behavioraalinen Kontrolli	-.018(t) .178(p)	.008(t) .072(p)	-.023(t) .094(p)	.002(t) .057(p)
Äidin Affektiivisuus	-.012(t) .141(p)	-.037(t) .008(p)	.032(t) .097(p)	.036(t) .080(p)
Äidin Psykologinen Kontrolli	-.085(t) -.191(p)*	-.122(t) -.200(p)*	-.106(t) -.115(p)	-.127(t) -.142(p)
Äidin Behavioraalinen Kontrolli	.036(t) .005(p)	-.020(t) -.057(p)	-.023(t) -.071(p)	-.015(t) -.046(p)

Huom. * $p < .05$ (kaksisuuntainen), t=tyttö, p=poika

Kasvatustyylien yhteys nuorten oppimiskuvaan matematiikassa ja äidinkiessä 7. ja 9. luokalla

Taulukko 3, Korrelaatiot

	Oppimisk kuva (mat.) 7. luokalla	Oppimisk kuva (mat.) 9. luokalla	Oppimisk kuva (äid.) 7. luokalla	Oppimisk kuva (äid.) 9. luokalla
Isän Affektiivisuus	.015	.048	.108	.076
Isän Psykologinen Kontrolli	-.095	-.002	.046	.029
Isän Behavioaraalinen Kontrolli	.041	.081	.088	.064
Äidin Affektiivisuus	.095	.026	.030	.012
Äidin Psykologinen Kontrolli	-.146*	-.081	-.071	-.068
Äidin Behavioaraalinen Kontrolli	.059	-.012	-.077	-.114

Huom. * $p < .05$ (kaksisuuntainen), (mat.)=matematiikka, (äid.)=äidinkieli

Kasvatustyöhyiden yhteydet tyttöjen ja poikien oppimiskuvaan matematiikassa ja äidinkieliä 7. ja 9. luokalla

Taulukko 4, Korrelaatiot

	Oppimiskuva (mat.) 7. luokalla	Oppimiskuva (mat.) 9. luokalla	Oppimiskuva (äid.) 7. luokalla	Oppimiskuva (äid.) 9. luokalla
Isän Affektiivisuus	-.109(t) .192(p)	.000(t) .134(p)	.154(t) .025(p)	.067(t) .059(p)
Isän Psykologinen Kontrolli	-.069(t) -.121(p)	.085(t) -.091(p)	.061(t) .027(p)	-.806(t)
Isän Behavioraalinen Kontrolli	.053(t) .048(p)	.140(t) .013(p)	.034(t) .130(p)	.139(t) -.017(p)
Äidin Affektiivisuus	-.028(t) .234(p)*	-.024(t) .089(p)	.042(t) .019(p)	-.076(t) .110(p)
Äidin Psykologinen Kontrolli	-.120(t) -.167(p)	-.057(t) -.104(p)	-.106(t) -.050(p)	-.089(t) -.052(p)
Äidin Behavioraalinen Kontrolli	.047(t) .030(p)	-.003(t) -.076(p)	-.008(t) -.099(p)	.052(t) -.259(p)**

Huom. * $p < .05$, ** $p < .01$ (kaksisuuntainen), (mat.)=matematiikka, (äid.)=äidinkieli

Kasvatustyylien yhteys nuorten koulutaitoihin

Kasvatustyylien ja koulutaitojen välisiä korrelaatioita tarkasteltaessa (taulukko 1) havaittiin, että vain äidin psykologisella kontrollilla oli tilastollisesti merkitsevää negatiivista yhteyttä nuoren koulutaitoihin. Yhteys tuli esiin äidin psykologisen kontrollin ja nuorten koko otoksen matematiikan taitojen välillä sekä seitsemännellä että yhdeksännellä luokalla; mitä enemmän äiti käytti psykologista kontrollia, sitä heikommät olivat nuorten matematiikan taidot niin seitsemännellä kuin yhdeksännelläkin luokalla.

Kasvatustyylien yhteyttä nuoren koulutaitoihin sukupuolittain tarkasteltaessa (taulukko 2) kävi ilmi, että äidin psykologisen kontrollin negatiivinen yhteys oli tilastollisesti merkitsevä vain pojilla. Isän kasvatustyyli ei korreloineet tilastollisesti merkitsevästi nuoren koulutaitojen kanssa 7. tai 9. luokalla.

Kasvatustyylien yhteys nuorten oppimisinäkuvaan

Taulukosta 3 nähdään, että äidin psykologisella kontrollilla oli negatiivisesti tilastollisesti merkitsevää yhteyttä nuorten seitsemännen luokan matematiikan oppimisinäkuvaan; mitä enemmän äiti käytti psykologista kontrollia, sitä heikompi oli nuoren matematiikkaan liittyvä oppimisinäkuva.

Tutkittaessa kasvatustyylien korrelaatioita oppimisinäkuvaan matematiikassa ja äidinkielessä erikseen tyttöjen ja poikien osalta (taulukosta 4) tilastollisesti merkitsevää yhteyttä äidin psykologisen kontrollin ja oppimisinä kuvan välillä ei esiintynyt kummassakaan ryhmässä. Sen sijaan äidin affektiivisuus seitsemännellä luokalla oli positiivisesti tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä poikien matematiikan oppimisinäkuvaan, sekä äidin behavioraalinen kontrolli seitsemännellä luokalla negatiivisesti tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä poikien äidinkielen oppimisinäkuvaan yhdeksännellä luokalla. Isän kasvatustyyliellä ei ole tilastollisesti merkitsevää yhteyttä tyttöjen tai poikien oppimisinäkuvaan äidinkielessä tai matematiikassa.

4.2 Hierarkkiset regressioanalyysit

Oppimisinäkuva kasvatustyylien ja koulutaitojen välistä yhteyttä välittävänä tekijänä

Tutkittaessa kasvatustyylien yhteyttä koulutaitoihin, tilastollisesti merkitseviä korrelaatioita havaittiin tutkimuksessa vain äitien psykologisen kontrollin ja nuorten seitsemännen sekä yhdeksännen luokan matematiikan taitojen välillä. Näin ollen mahdollisia oppimisinä kuvan välittäviä meka-

nismeja oli mielekästä tutkia vain äidin psykologisen kontrollin ja nuoren matematiikan taitojen välisessä yhteydessä. Ensin tehtiin hierarkkinen regressioanalyysi nuorten 7. luokan matematiikan taidolle. Hierarkkisen regressioanalyysin tulosten mukaan äidin kasvatustyyli selittivät 6% nuorten 7. luokan matematiikan taidon vaihtelusta. ($R^2 = .03$, $F(3,219) = 2,12$, $p = .09$). Kasvatustyyleistä tilastollisesti merkitsevä omavaikutus oli äidin psykologisella kontrollilla (Stand. beta = $-.198$, $p < .05$) Mitä enemmän äiti käyttää seitsemännellä luokalla psykologista kontrollia, sitä heikompia olivat nuorten matematiikan taidot seitsemännellä luokalla. Kun malliin lisättiin toisella askelmalla selittäväksi tekijäksi nuoren 7. luokan matematiikan oppimisminäkuva ($R^{2\text{muutos}} = .32$, $F(4,219) = 29,28$, $p < .001$), psykologisella kontrollilla ei enää ollut omavaikutusta (Stand. beta = $-.06$, $p = .37$) mutta minäkuvalla oli (Stand. beta = $.58$, $p < .001$). Näin ollen psykologisen kontrollin yhteys nuorten 7. luokan matematiikan taitoon välittyi matematiikkaan liittyvän oppimisminäkuvan kautta: mitä enemmän äiti käytti psykologista kontrollia, sitä heikompi oli nuoren oppimisminäkuva ja näin ollen sitä heikommät olivat myös hänen matematiikan taitonsa seitsemännellä luokalla.

Seuraavaksi tehtiin vastaava regressioanalyysi 9. luokan matematiikan taidoille. Äidin seitsemännellä luokalla mitatulla psykologisella kontrollilla oli tilastollisesti merkitsevä omavaikutus myös selitettäessä yhdeksännen luokan matematiikan taitoja (Stand. beta = $-.18$, $p < .05$) vaikka malli kokonaisuudessaan ei ollutkaan tilastollisesti merkitsevä (koko mallille $R^2 = .03$, $F(3, 191) = 1.79$, $p = .15$). Kun malliin lisättiin 7. luokan oppimisminäkuva selittäjäksi, psykologisen kontrollin omavaikutus ei ollut enää tilastollisesti merkitsevä (Stand. beta = $-.05$, $p = .40$) mutta minäkuvalla oli merkitsevä omavaikutus (Stand. beta = $.62$, $p < .001$). Näin ollen psykologisen kontrollin yhteys nuorten 9. luokan matematiikan taitoon välittyi matematiikkaan liittyvän oppimisminäkuvan kautta: mitä enemmän äiti käytti psykologista kontrollia, sitä heikompi oli nuoren oppimisminäkuva ja näin ollen sitä heikommät olivat myös hänen matematiikan taitonsa yhdeksännellä luokalla.

Kun vastaavat analyysit tehtiin erikseen tytöille ja pojille, psykologisen kontrollin omavaikutus tuli tilastollisesti merkitseväksi ainoastaan selitettäessä poikien 7. luokan matematiikan taitoja (Stand. beta = $-.20$, $p < .05$; koko mallille $R^2 = .06$, $F(3, 110) = 2.18$, $p = .09$). Kun malliin lisättiin oppimisminäkuva (Stand. beta = $.62$, $p < .001$), psykologisen kontrollin omavaikutus ei ollut enää tilastollisesti merkitsevä (Stand. beta = $-.09$, $p = .24$). Näin ollen äidin psykologisen kontrollin vaikutus poikien matematiikan taitoihin 7. luokalla välittyi poikien 7. luokan minäkuvan kautta.

5 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, löytyykö vanhempien kasvatustyylien ja nuorten koulutaitojen väliltä yhteyttä, sekä onko kasvatustyyleillä yhteyttä nuorten oppimisinäkuvaan 7. ja 9. luokalla. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään myös, välittykö kasvatustyylien yhteys koulutaitoihin oppimisinäkuvaan kautta. Lisäksi tutkittiin, että missä määrin vanhempien kasvatustyylien yhteys nuorten koulutaitoihin ja oppimisinäkuvaan on erilainen tytöillä ja pojilla?

Ensimmäinen tutkimuskysymys koski vanhempien kasvatustyylien yhteyttä nuoren koulutaitoihin ja tutkimuksen tulokset osoittavat, että vanhempien kasvatustyyleillä on yhteyttä nuoren koulutaitoihin sekä seitsemännellä, että yhdeksännellä luokalla. Yhteys tuli kuitenkin esiin oppimisinäkuvaan välittävän vaikutuksen kautta ja nimenomaan äidin nuoreen kohdistama psykologinen kontrolli näyttäytyi tutkimuksessa negatiivisesti oppimisinäkuvaan ja sitä kautta matematiikan taitoihin vaikuttavana tekijänä. Tämä tukee aikaisempien tutkimusten tuloksia, joissa psykologisen kontrollin on osoitettu korreloivan positiivisesti mm. alhaisempiin kouluarvosanoihin ja omasta osaamisesta kumpuavan tyytyväisyyden puutteeseen. (Filippello, Sorrenti, Buzzai & Costa, 2015) Tuloksen havaittiin pätevän erityisesti poikien kohdalla. Pelkästään pojilla esiintyvä vaikutus voi olla seurausta akateemisen itsenäisyyden ja suoriutumisen eroista sukupuolten välillä (Kiuru ym., 2009), eli tyttöjen itsenäisemmästä suuntautumisesta akateemiseen suoriutumiseen, mutta mitään suoria johtopäätöksiä tuloksista ei voi tehdä.

Tutkimuksen tulokset tukevat jossain määrin tämän tutkimuksen neljännen tutkimuskysymyksen hypoteesia siitä, että tyttöjen ja poikien välillä on eroa kasvatustyylien vaikutuksessa oppimisinäkuvaan ja että vaikutus on vahvempaa pojilla. Äidin psykologisella kontrollilla oli seitsemännellä luokalla negatiivista vaikutusta nuorten ja erityisesti poikien matematiikan oppimisinäkuvaan, mutta vaikutus oli kuitenkin suhteellisen pieni ja tulokset eivät anna vastausta esimerkiksi siihen, miksi isän psykologisella kontrollilla ei ollut samanlaista vaikutusta poikien matematiikan oppimisinäkuvaan. Lisää tutkimusta ja tietoa yhteyksistä ja välittävistä tekijöistä tähän liittyen olisi varmasti hyvä vielä saada. Tulokset tukevat aikaisempaa tutkimusta jossa Euroopan- ja afrikan-amerikkalaisiin 14-18-vuotiaisiin nuoriin kohdistuneessa tutkimuksessa löydettiin äidin psyko-

loginen kontrolli olevan negatiivisesti yhteydessä euroopan-amerikkalaisten akateemiseen suoriutumiseen. Isien osalta merkitsevää yhteyttä ei amerikkalais tutkimuksessa löytynyt. (Bean, Bush, McKenry & Wilson, 2003.) joten, tämän tutkimuksen samansuuntaisten tulosten voidaan nähdä vahvistavan aikaisemman tutkimuksen tuloksia siitä, että nimenomaan äidin psykologisella kontrollilla on negatiivisia vaikutuksia nuoren oppimisinäkuvaan. Tulokset eivät näytä kuitenkaan tukevan tutkimuskysymyksen 3 hypoteesia siitä, että affektiivista ja riittävää behavioraalista kontrollia toteuttavalla vanhemmuudella on oppimisinäkuvaan vahvistava yhteys ja sitä kautta positiivinen vaikutus nuoren koulutaitoihin koska äidin affektiivisuus vaikutti positiivisesti vain poikien seitsemännän luokan oppimisinäkuvaan eikä yhteyttä koulutaitoihin löytynyt.

Äidin behavioraalinen kontrolli vaikutti negatiivisesti poikien äidinkielen oppimisinäkuvaan yhdeksännellä luokalla ja tulokset ovat samansuuntaisia esimerkiksi Fultonin ja Turnerin (2007) artikkelissaan esittämiin aikaisemman tutkimuksen tuloksiin, joiden mukaan nimenomaan vanhempien osoittamalla lämmöllä ja nuoren itsenäisyyden tukemisella (affektiivisuus) on vahvempia positiivisia vaikutuksia nuoren koulutaitoihin kuin tiukalla kontrollilla. Behavioraalisen kontrollin ja affektiivisuuden vaikutus tulee tässä tutkimuksessa esiin poikien seitsemännän ja yhdeksännän luokan oppimisinäkuvaan liittyen. Tyttöjen osalta yhteyttä ei tässä tutkimuksessa ole. Tutkimustulosten yhteydessä voidaankin spekuloida sillä, säilyykö äidin ja pojan välinen kasvatuksellinen yhteys pidempään kuin äidin ja tyttöjen välinen yhteys, koska tyttöjen osalta vanhempien kasvatustyyli eivät olleet kovin vahvasti yhteydessä oppimisinäkuvaan. Tyttöjen vahvempi suhde kavereihin kouluympäristössä voi tuoda vanhempien kasvatustyylien vaikutuksen rinnalle kaveripiirin arvostuksen ja mielipiteet, jotka saattavat nousta poikia aikaisemmassa vaiheessa vanhempien vaikutuksen yläpuolelle. Bireda ja von Krosigk (2015) saivat etiopialaisiin nuoriin kohdistuneissa tutkimuksessaan tuloksia joiden mukaan pojat kokivat koulunkäyntiin liittyen vahvempia masennusoireita, matalampaa itsetuntoa ja enemmän sopeutumisongelmia. Näillä tekijöillä saattaa olla osaltaan vaikutusta myös siihen, miksi vanhempien kasvatustyylien vaikutukset 13-16-vuotiaiden ikäryhmässä kohdistuivat nimenomaan poikiin. Myös opettajien, sekä yleisen kouluympäristön vaikutus olisi huomioitava mietittäessä sitä, minkä verran vanhempien kasvatustyyli vaikuttavat nuoren kouluelämään liittyvään ajatteluun ja miksi kasvatustyylien vaikutukset tuntuvat kohdistuvan juuri poikiin.

Etsittäessä vastausta kysymykseen, onko vanhempien kasvatustyylien yhteys nuorten koulutaitoihin ja oppimisinäkuvaan erilainen tytöillä ja pojilla, tutkimuksen tulokset tukivat hypoteesia, jonka oletuksena oli, että tyttöjen ja poikien välillä on eroa. Äidin psykologinen kontrolli vaikutti poikien

oppimisminäkuvaan ja sitä kautta koulutaitoihin, mutta tyttöihin liittyvää merkitsevää yhteyttä ei löytynyt. Sen sijaan isän psykologisella kontrollilla oli viitteellisesti merkitsevä yhteys tyttöjen matematiikan taitoihin seitsemännellä luokalla ja tämä oli ainoa yhteys, joka tuli tutkimuksessa isien kohdalla esiin. Myös behavioraalisen kontrollin osalta sukupuolten välillä oli eroja. Äidin behavioraalinen kontrolli oli poikien äidinkielen oppimisminäkuvaan negatiivisesti tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä ja myös äidin affektiivisuus vaikutti positiivisesti vain poikien matematiikan oppimisminäkuvaan.

Tutkimuksen yhteydessä kävi selkeästi ilmi isän kasvatustyylien vähäinen yhteys nuorten oppimisminäkuvaan ja koulutaitoihin. Kenties isien suhde yläkouluikäisiin nuoriin on etäisempi kuin äitien, jolloin lämpimyyttä ja behavioraalista kontrollia esiintyy vähemmän. Psykologisen kontrollin osalta vaikutusta voi olla myös miesten ja naisten kommunikaatitavoissa joissa miesten yleensä oletetaan kommunikoivan jossain määrin suuremmin, joten kasvatuksessa tämä saattaa näkyä pikemminkin behavioraalisen kontrollin korostumisena ja vähemmän esiintyvänä psykologisena kontrollina. Isän kasvatuksellisen vaikutuksen vähäisyys tässä tutkimuksessa herättää kysymyksen myös siitä, onko suomalaisissa perhesuhteissa vielä havaittavissa ilmiötä, jossa pääosin äiti pitää yllä perheen päivittäistä toimintaa rutiineineen ja isä puuttuu kasvatustilanteisiin vasta, kun äiti tarvitsee apua tai ei ole paikalla. Mikäli asia on näin, korostuu äidin rooli kasvattajana ja se saattaa näkyä myös tämän tutkimuksen tuloksissa, joiden mukaan kasvatustyylien vaikutus painottuu lähinnä äidin puolelle. Rogersin ym. (2003) mukaan aikaisempi tutkimus on keskittynyt psykologisen kontrollin tutkimuksen osalta äitien tai molempien vanhempien yhteisen psykologisen kontrollin käytön vaikutuksen tutkimukseen. Tämä tutkimus vahvistaa kuvaa siitä, että isien kasvatustyyliin liittyen olisi siis saatava vielä lisää tutkimustietoa, sillä viitteitä isän kasvatuksellisesta vaikutuksesta nuoren oppimisminäkuvaan ja koulutaitoihin tuli tässä tutkimuksessa psykologisen kontrollin kautta esiin.

Isien kohdalla yhteyksien vähäinen esiintyminen tutkimustuloksissa nostaa esiin vahvan kysymyksen siitä, miksi isän kasvatustyyliellä oli niin vähän yhteyttä nuoren oppimisminäkuvaan ja koulutaitoihin. Malesialaisessa tutkimuksessa (Keshavarz & Baharudin, 2013) löydettiin tilastollisesti merkitsevä yhteys isien autoritatiivisen kasvatustyylin (lapsen itsenäisyyttä affektiivisuudella ja riittävällä tuella ohjaava kasvatustyyli) ja positiivisen nuorten sisäisen kontrollin (locus of control) väliltä, kun välittävänä tekijänä mukana oli isien koulutustaso. Tutkimustulos on mielenkiintoinen, koska malesialaisessa kollektivistisessä kulttuurissa isän rooli kasvattajana korostuu nuoren tehdesä valintoja koulutukseen ja tuleviin uravalintoihin liittyen. Positiivisen sisäisen kontrollin vaikutus voidaan jossain määrin yhdistää myös oppimisminäkuvaan liittyvään, ympärillä tapahtuvien asioi-

den hallintaan, joka saattaa näkyä nimenomaan vanhempien kasvatustyylien vaikutuksen heikkenemisenä nuoren kasvaessa. Vanhempien koulutustason merkitys lapsen kasvatukseen liittyen on noussut esiin myös länsimaiseen kulttuuriin kohdistuneessa tutkimuksessa usein positiivisessa valossa, koska korkeampi vanhempien koulutustaso tuo usein mukanaan korkeamman sosioekonomisen aseman ja paremman toimeentulon, joka heijastuu positiivisesti lapseen mm. koulutuksellisten odotusten, mahdollisuuksien ja vanhempien ajankäytön kautta. Kasvatustyyliin liittyvässä jatkotutkimuksessa olisi siis hyvä huomioida tarkemmin vanhempien sosioekonomisen tason ja eri kulttuurien vaikutus erilaisia yhteyksiä tutkittaessa.

Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset

Tutkimuksen vahvuutena voidaan pitää pitkittäistutkimukseen osallistuneiden riittävää määrää, jolloin tuloksia voidaan pitää tilastollisesti melko luotettavina. Pitkittäistutkimuksen etuna oli myös mahdollisuus tarkastella yhteyksien muutoksia seitsemännen ja yhdeksännen luokan välillä. Tutkimuksessa käytettyjen mittarien luotettavuudesta kertovat Cronbachin alfa arvot olivat lähes kaikkien mittarien kohdalla varsin korkeita. Vain isän ja äidin behavioraalista kontrollia mittaavan summamuuttujan Cronbachin alfa arvot jäivät .75 alle.

Yksi tutkimuksen rajoitteista tulosten kansainvälistä yleistettävyyttä ajatellen on rajoittunut kulttuurinen varieteetti tutkimukseen osallistuneiden keskuudessa, sekä sosioekonomisen taustan räikeiden erojen vaikutuksen puute. Suomalaisessa koulujärjestelmässä ala- ja yläkoulun osalta oppilaiden perheiden sosioekonominen tausta ei näytele kaikkia lapsia koskevan oppivelvollisuuden ja valtion tukeman järjestelmän takia niin merkittävää roolia, kuin esimerkiksi Beanin ym. (2003) euroopan- ja afrikan-amerikkalaisiin kohdistuneessa tutkimuksessa, jossa näkyi varsinkin afrikan-amerikkalaisten oppilaiden osalta selvä oppilaiden valikoituminen sen mukaan mitä korkeammalle koulujärjestelmässä edettiin. Huonompiosaiset ja koulussa pärjäämättömät yksinkertaisesti tippuivat koulujärjestelmän ulkopuolelle. Tässä mielessä olisikin varmasti hyödyllistä pyrkiä toistamaan tutkimus eri kansallisuuksia sisältävissä kulttuuriympäristöissä, jotta tutkimustulosten yleistettävyys paranisi. Kasvatustyylien ja oppimisinäkuvan mittarien osalta on myös huomioitava, että itsearviointiin perustuvan kysymyslomakkeen käyttö jättää aina tulkinnanvaraa vastausten luotettavuuden osalta. Ovatko vastaajat esimerkiksi ymmärtäneet kysymykset samalla tavoin, kokevatko vastaajat vastausvaihtoehtojen tasot samanlaisina tai onko vastaaja yleensäkin vastannut totuudenmukaisesti esitettyihin kysymyksiin.

Sovellukset käytäntöön

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella kasvatustyylien vaikutusta yläkouluikäisiin nuoriin ja kouluelämään liittyvään oppimisminäkuvaan, sekä koulutaitoihin ei voi jättää huomioimatta. Varsinkin poikien osalta affektiivisuuden positiiviset ja psykologisen kontrollin negatiiviset vaikutukset oppimisminäkuvaan tulivat riittävällä tasolla esiin. Äidin psykologisen kontrollin negatiiviset vaikutukset koulutaitoihin tulivat tilastollisesti negatiivisesti merkitseviksi vain pojilla seitsemännellä luokalla, mutta koska yhteyttä oppimisminäkuvaan selvästi oli, niin hieman yleistäen voidaan kuitenkin todeta, että hiljalleen itsenäistyvä 13-16-vuotias nuori varmasti hyötyy edelleen vanhempien positiivisesta huomiosta ja koulunkäyntiin liittyvästä tuesta. Tutkimuksen tulokset myös vahvistavat kuvaa siitä, että psykologisen kontrollin käytöstä kasvatuksessa ja siihen liittyvistä negatiivisista vaikutuksista olisi hyvä saada lisää tutkimustietoa. Nuori ei siis tutkimustulosten perusteella ole 13-16-vuoden ikävaiheessa vielä täysin irtautunut vanhempien vaikutuspiiristä, joten tämän ja aikaisemman tutkimustiedon pohjalta esimerkiksi vanhemmille suunnattua kasvatukseen liittyvää tietoa siitä, miten kasvatustyyli ja toimintatavat vaikuttavat yläkouluikäisen nuoren elämään, olisi sekä ongelmien ilmetessä, että niiden ennaltaehkäisemiseksi hyvä olla tarjolla.

LÄHTEET

- Aunola, K. (2001) Children's and adolescents' Achievement strategies, School adjustment, and Family Environment. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research*. 178 , Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä and ER-Paino Ky, Lievestuore.
- Aunola, K. (2005). Kasvatus ja vanhemmuus, *Psykologia* 04/05 356-369.
- Aunola, K., & Nurmi, J.-E. (2004). Maternal psychological control moderates the impact of affection on children's math performance. *Developmental Psychology*, 40, 965 – 978.
- Austin, M. W. (2007) *Conceptions of parenthood: Ethics and the family*. Ashgate publishing group, Oxon.
- Barber, B. K., (1996) Parental psychological control: Revisiting a neglected construct. *Child development*, vol. 67, 3296-3319.
- Barber, B. K., & Buehler, C. (1996) Family cohesion and enmeshment: Different constructs, different effects. *Journal of marriage and Family*, 58, 433-441.
- Barber, B. K., Olsen, J. A., Stolz, H.E. (2005) Parental support, psychological control, and behavioral control: Assessing relevance across time, culture and method. Blackwell, Oxford.
- Bakarova, O., & Raufelder, D. (2015) Perception of teachers and peers during adolescence: Does school self-concept matter? Results of qualitative study. *Learning and individual differences*, vol. 43, 218-225.
- Bean, R. A., Bush, K. R., McKenry, P. C., & Wilson, S. M. (2003) The impact of parental support, behavioral control, and psychological control on the academic achievement and self esteem of African and European American adolescents. *Journal of Adolescent Research*, vol 18, 5, 523-541.
- Boling, M. W., Barry McManamara, C., Kotchick, B. A., Lowry, J. (2011) Relations among early adolescents' parent-adolescent attachment, perceived social competence, and friendship quality. *Psychological Reports*, 2011, 109,3,819-841
- Bong, M., & Skaalviik, E. (2003) Academic self-concept and Self-efficacy: How Different are they really? *Educational Psychology Review*, vol. 15, n. 1.

- Bouffard, T., Marcoux, M.-F., Vezeau, C., & Boirdeleau, L. (2003). Changes in self-perceptions of competence and intrinsic motivation among elementary schoolchildren. *British Journal of Educational Psychology*, 73, 171-186.
- Darling, N., & Steinberg, L. (1993) Parenting style as context – an integrative model. *Psychological bulleting*, vol. 113, 1413-1423.
- Dimler, L. M., Natsuaki, M. N. (2015) The effects of pubertal timing on externalizing behaviors in adolescence and early adulthood: A meta-analytic review. *Journal of adolescence*, Vol. 45, 160-170.
- Dunstan, D., Anderson, D., & Marks, A. (2015) Reliability of the emotion-related parenting styles scale across gender and parent status groups. *Early education and development*, vol. 26, 1234-1250.
- Filippello, P., Sorrenti, L. Buzzai, C., & Costa, S. (2015) Perceived parental psychological control and learned helplessness: The role school self-efficacy. *School Mental Health*, Vol 7, issue 4, 298-310.
- Fulton, E., & Turner, L. (2007) Students' academic motivation: relations with parental warmth, autonomy granting, and supervision. *Educational Psychology*, Vol. 28, No. 5, 521-534.
- Guay, F., Marsh, H. W. & Boivin, M. (2003). Academic self-concept and academic achievement: Developmental perspectives on their causal ordering. *Journal of Educational Psychology*, 95(1), 124-136.
- Holopainen, L., Kairaluoma, L., Nevala, J., Ahonen T., & Aro, M. (2004) *Lukivaikeuksien seulontamenetelmä nuorille ja aikuisille*. Niilo Mäki instituutti. ISBN: 951-39-1676-6.
- Ishak, Z., Low, S., & Lau, P. (2012) Parenting style as a moderator for Students' academic achievement. *Journal of science education and tecnology*. Vol. 21, 487-493.
- Joshi, A., Ferris, J., Otto, A., Regan, P. (2003) Parenting styles and academic achievement in college students. *Psychological reports*, vol. 93, 823-828
- Kaattari, L. (2015) ”Osais tukee jokaista lasta siinä, minkälaisii ne on.” Vanhempien käsityksiä vanhemmuudesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä saamastaan tuesta vanhemmuudelleen. Pro gradu-tutkielma, Oulun yliopisto, 78+3.
- Kiuru, N., Nurmi, J-E., Aunola, K., & Salmela-Aro, K. (2009) Peer group homogeneity in adolescents' school adjustment varies according to peer group type and gender. *International journal of behavioral development*, 33, 65-76.
- Korostelina, K. V. (2007) *Social identity and conflict*. Palgrave Macmillan, Gordonsville.
- Kroger, J. (1996) *Identity in adolescence: The balance between self and other*. Routledge, Florence

- Keshavarz, S., Baharudin, R. (2013) Perceived parenting style of fathers and adolescents' locus of control in a collectivist culture of Malaysia: The moderating role of Fathers' education. *Journal of Genetic Psychology*, Vol. 174, 253-270.
- Kiuru, N., Lerkkanen, M-K., Nurmi, J-E., Poikkeus, A-M., Rönkä, M. (2011) Luku- ja laskutaidon sekä oppiainekohtaisten minäkäsitysten yhteydet lapsen sosiaaliseen asemaan vertaisryhmässä. *Psykologia* 05/2011, 314, Vammalan kirjapaino oy, Vammala.
- Laukkanen, J., Ojansuu, U., Tolvanen, A., Alatupa, S., & Aunola, K. (2014) Child's Difficult temperament and mothers' parenting styles. *Journal of Child and Family Studies*. Vol. 23, 312-323.
- Masud, H., Thurasamy, R., & Ahmad, M. (2015) Parenting styles and academic achievement of young adolescents: A systematic literature review. *Quality & Quantity*, vol. 49, 2411-2433.
- Maccoby, E., & Martin, J. (1983) Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. *Handbook of Child Psychology, Socialization, Personality and Social Development*. Vol.4, 1-101.
- Maysel, O. (2002). Studying parenting representations as a window to parents' internal working model of caregiving. Teoksesta Maysel, O. (toim.), *Parenting representations: Theory, Research, and Clinical Implications*, Cambridge University Press, New York.
- Pettit, G. S., Laird, R. D., Dodge, K. A., Bates, J. E. & Criss, M. M. (2001) Antecedents and behavior-problem outcomes of parental monitoring and psychological control in early adolescence. *Child Development*, Vol.72, 583-598.
- Rahimpour, P., Direkvand-Moghadam, A., Direkvand-Moghadam, A., & Hashemian, A. (2015) Relationship between parenting styles and students' educational performance among Iranian high-school students: A cross-sectional study, *Journal of Clinical and Diagnostic Research*
- Rimkute, L., Hirvonen, R., Tolvanen, A., Aunola, K., & Nurmi, J-E (2012) Parents' role in adolescents' educational expectations. Teoksesta (toim.) *Scandinavian Journal of Educational Research*, vol 6, 571-590.
- Rivers, J. (2008). The relationship between parenting style and academic achievement and the mediating influences of motivation, goal orientation and academic self-efficacy. Florida State University.
- Roberts, G. C., Block, H., & Block, J. (1984). Continuity and change in parents' child-rearing practices. *Child Development*, 55, 586 – 597.
- Rogers, K., Buchanan, C., & Winchell, M. (2003) Psychological control during early adolescence: Links to adjustment differing parent/adolescent dyads. *Journal of Early Adolescence*, Vol. 23, 349-383.

- Roman, N., Davids, E., Moyo, A., Schilder, L., Lacante, M, & Lens, W. (2015) Parenting styles and psychological needs influences on adolescent life goals and aspirations in a south african setting. *Journal of psychology in Africa*, Vol. 25, 305-312.
- Räsänen, P., Leino, L. (2005). *KTLT-laskutaidon testi*, Niilo Mäki instituutti, ISBN 951-39-2013-5.
- Salmela-Aro, K. (2010). Koulu-uupumus sosiaalisessa kontekstissa: koulu, koti ja kaveripiiri. *Psykologia (05-06)/2010*, 452, Vammalan kirjapaino oy, Vammala.
- Spera, C. (2005). A review of the relationship among parenting practices, parenting styles, and adolescent school achievement. *Educational Psychology Review*, vol 17, No2, 125-146.
- Steinberg, L., Lamborn, S. D., Dornbush, S. M., & Darling, N. (1992). Impact of parenting practices on adolescent achievement: Authoritative parenting, school involvement and encouragement to succeed. *Child Development*, 63, 1266-1281.
- Swan, W.B., & Bosson J.K. (2008). Identity negotiation: A theory of self and social interaction. Teoksesta John, O.P., Robins, R.W., Pervin, L.A., (toim.) *Handbook of personality: Theory and research (3:rd edition)*, Guilford press, New York.
- Upadyaya, K., Eccles, J. (2014). Do teachers' perception of children's math and reading related ability and effort predict children's self concept of ability in math and reading? *Educational psychology: An international journal of experimental educational psychology*, vol. 35, issue 1, 110-127.